

ביצד מברכין פרק שישי ברכות

לה.

עין משפט גר מצוה

א א מיי פ"ח מהל' גרמט
[בלקס 6 ב] סמט עין מן
טושיע א"ח סמט רב ס"ב
ב ב מיי ומנע סט טור
טושיע א"ח סמט רב
ט"ב פ"ב
ג ג מיי פ"ג ס"ג ב סמט
סמט טושיע א"ח ס"י קסו
ט"ג פ"ג
ד ד מיי פ"ח ס"ג [בל' ב]
סמט סט טושיע א"ח
סמט רב סמט פ"ב
ה [ה] מיי פ"ג מהל' כלי
הקדש הלה ב:
ו [ו] מיי פ"ט מהלכות
סמט סט טושיע א"ח
סמט רב סמט פ"ב
ז [ז] מיי פ"ג מהל' כלי
הקדש הלה ב:
ח ז ח מיי פ"ח מהל' גרמט
זכרות ה' ב סמט סט
טור א"ח סמט רב סמט פ"ב
ט [מיי] פ"ב מהל' גרמט
בלקס 13:

ביצד מברכין. לא שייך להקשות תנא היכא קאי דקמני כיצד
דפריך דריש מילתין (ד' ג.) משום דהכא סברא הוא לנכרך
דממסיק בגמרא דלסור ליהנות מן העולם הזה בלא זכרה אי נמי י"ל
דקאי אמתני' דמי שמטו (ד' כ:) דקמני בעל קרי מנכרך לאחריו ואינו
מנכרך לפניו והכי נמי שייך הכא לנכרך
על כל דבר ודבר ע"כ קאמר הכא
ליצד מברכין:

אחרייה והדר אבליה. ימינה
למנה לי קרלה הא צ"כ
דקדושין (ד' טז:) גמרינן קדש קדש
ממעשר שני א"כ יניף ממעשר שני
וי"ל אי לאו קרש דהולוים הוה אמנינא
לדצרנה יניף לחומרא קדש קדש
משציעית ואין לו פדיון. עוד פי'
רבינו חיים כהן אי מהתם הוה אמנינא
כי מעשר שני ממנע ודוקא בזמן
שמעשר שני נוהג כמו צנעה ראשונה
ושניה ורביעית וחמישית לשמטה
ונוהג חלול אבל שליטת ושצית שמעשר
עני דוקא אימנא לא קמ"ל חלולוטי:
שאין אומרים שיריה אלא ע"י היין.
פירוש אין אומרים שיריה על
שום אכילה מוצח כגון זריקת דמיטב
ונסוך המים כי אם על היין אבל
ודאי מצינו שיריה בלא יין כגון הלל
שצמחית פסחיס (תמיד נשחט ד'
טז.) [ע"ש בתוספות]:

ולכמאן דתני כרם רבעי וכו'.
ועתה קיימא לן דרבעי
נוהג אף בצ"ל מיהו זכרם שאלו ולא
בשאר אילנות דכל המייקל צריך הלכה
כמותו בצ"ל (ט) וכרם רבעי בזמן הזב'
מתללין על ש"ש פרוט' ושוחקו ומטילו
לנהר וכן מפורש בשאלות דרב אחאי
[פרשת קדושים סימן קן]:

ואתי נמי זית במה הצד. וא"ת
איכא למפרך מה להצד השני
שכן מייבס בלעק דפסק זכרם היינו
לקט משא"כ צוית לחזן צו לקט וי"ל
דניחא ליה למפרך פירכא אפי' יהא
הצד השוה חסוב למימי זית מיניה מ"מ
קאמר דשאר מינים לא ידע מיניה:
התינח לאחרייו. דעיקר צנעה
לאחריו דכתיב ואכלת
ושצעת וזכרת: **לפניו** כ"ש.
לאו ק"י הוא דלסן כן תהא צנעה
לדפניו מדאורייתא ולעיל פרק מי
שמטו (דף כ"א.) משמע גבי בעל קרי
ללאו דאורייתא הוא ואפי' רבי יהודה
לא פליג אלא משום דשאלן כהלכות
דלך ארץ (שס ד' כ"ג):

דבר שאין גידולו מן הקרקע. כגון
צמר ותלצו. וא"ת מנא איריא
צמר אפילו ירקות נמי לא אמרי' ליה
וי"ל דאיכא למימר קמה תוכיה ולפי'
רש"י ניחא דגריס ללאו צר נטיעה
מנין וליכא למימר דלמא משאר
אילנות דאיכא למפרך מה להטן שכן
מייבס צפיה: **אלא** סברא הוא
אסור פאדם שיהנה בו. וקרא נסמי
לעיל אסמכתא צנעמא והגמרא ליה
סבור מתחלה דלמוד וגמר הוא:
כאן

ביצד מברכין וכו' חוץ מן היין. שמתוך חשיבותו קצתו לו זכרה
לעצמו וכן הפת: **בורא מיני דשאים.** לפי שיש בכלל פרי
האדמה דשאים וזרעים כגון קטניות ורבי יהודה צעי היכר זכרה לכל
מין ומין: **גב' קדש הולוים.** בנטע רבעי כתיב ומשמע שני הולוים
טעון בצרכילתו כשתאכלנו זשנה
הרביעית שהוא מותר באכילה: **האי**
מינייהו ליה. הולוים לשון חלולים הם
מינייהו אמר לאורויי אחליה וחד
אכליה הולויהו לחולין ע"י פדיון אם
צאת לאוכלו חוץ לירושלים וחד ללמדך
שלא נאמרה תורת רבעי אלא זכרם
שנא' קדש הולוים דבר שמהללין צו
טעון חלול וכו' י"ן: **שאין אומרים.**
הלוים שיר של קרבן במקדש אלא על
היין כשמנסכין נכסי מוצח: **הניחא**
למי' נו'. כולה סיומא דפרכא הוא
וה"ק הניחא הא דילפת זכרה מהכא
למאן דתני נטע רבעי דאית ליה כל
פירות האילן כמות רבעי ולא דריש
מהכא דבר דטעון הולו טעון חלול
אימיר ליה חד הולו לזכרה: **מאי איכא**
למימר. הא מיבעי ליה למדרש שאין
חלול אלא במקום הלול: **חד שני כרם**
רבעי. בכל מקום שיש צנענה נטע
רבעי תני איחיו כרם: **הניחא אי יליף**
ג"ש. דריש למלתיה בג"ש ואימיר
ליה חד הולו לזכרה: **אשכחן לאחריו.**
דאשכחן בצרכת המזון דכתיב ואכלת
ושצעת וזכרת (דברים ח): **מיני**
צעולות. וזכרת לא תעולל (ויקרא יט.)
אריחו ועוללות כל שאין לן פסיונין לא
כמף ולא נטף (א) אלא שנה יחידית של
ענבים: **קמה סוכית.** דאשכחן
דלזכרה רחמנא זכרה דכתיב תאכל
זה לתם וגו' (דברים ח) וסמך ליה
ואכלת ושצעת וזכרת: **זד מוצח.** יין
לנכסיס וסלת למנחות: **ז' מיני.**
האמורים צריך כתיב וסעורה וגו'
(שס ח) ובתרייהו מתיב ואכלת ושצעת
וזכרת: **שכן טעונים צבורים.** דהכי
אמרין צנענות (פ"ט ד' פד:) נאמר
כאן ארץ (כ) כי צמתי אל הארץ (דברים
טו) ונאמר להלן ארץ חטה וסעורה (מה
להלן שצח הארץ אף כאן שצח הארץ):
אלא סברא הוא. דלמחרויהו אית ליה
טעון ברכה למאן דתני כרם וליף זכרה
מז' המינים איכא פירכא שכן טעונים
זכורים ולמאן דתני נטע רבעי איכא
למפרך התינת מידי דבר נטיעה ללאו
זר נטיעה מנלן אלא סברא הוא דכיון
דנהנה לריך לטודות למי שצראס:
מעל. כנהנה מן ההקדש דכתיב
לה' הארץ ומלואה כדאמרין לקמן:
ס' לאחר זכרה. הכי היא לזני דאס:
גזול

ביצד מברכין על הפירות על פירות
האילן הוא אומר בורא פרי העין
חוץ מן היין שעל היין הוא אומר בורא פרי
הגפן ועל פירות הארץ הוא אומר בורא פרי
הארמה חוץ מן הפת שעל הפת הוא אומר
המוציא לחם מן הארץ ויעל הירקות הוא
אומר בורא פרי האדמה רבי יהודה אומר
בורא מיני דשאים: **גב' מנא ה"מ** דתתנו
רבנן יקדש הלולים לה' מלמד שמעונים
ברכה לפנייהם ולאחרייהם מכאן אמר ר"ע
אסור לאדם שיטעום כלום קודם שיברך
והאי קדש הלולים להכי הוא דאתא האי
מיובעי ליה חד דאמר רחמנא אכיליה והדר
אכיליה ואיך דבר הטעון שיריה מעון חלול
ושאינו טעון שיריה אין טעון חלול וכדו'
שמואל בר נחמני א"ר יונתן דאמר ר'
שמואל בר נחמני א"ר יונתן מנין השאין
אומרים שיריה אלא על היין שנאמר ותאמר
להם הגפן החדלתי את תירושי המשמח
אלהים ואנשים אם אנשים משמח אלהים
במה משמח מכאן שאין אומרים שיריה אלא
על היין הניחא למאן דתני ינטע רבעי
אלא למאן דתני כרם רבעי מאי איכא
למימר דאתמר ר' חייא ור' שמעון ברבי כרם
תני כרם רבעי וחד תני נטע רבעי ולמאן
דתני כרם רבעי וניחא אי יליף ג"ש דתניא
ר' אומר נאמר כאן ליהוסיף לכם תבואתו
ונאמר להלן ותבואת הכרם מה להלן לזכרה
אף כאן כרם אייתור ליה חד הולו לזכרה
ואי לא יליף גזרה שוה ברכה מנא ליה ואי
נמי יליף גזרה שוה אשכחן לאחריו לפניו מנין
הא לא קשיא דאתיא בקל וחומר ככשהוא
כרם שאר מיניו מנין דיליף מכרם מה כרם
דבר שנהנה וטעון ברכה אף כל דבר שנהנה
טעון ברכה איכא למפרך מה לזכרה שכן חייב
בעוללות קמה תוכיה מה לקמה שכן יתיבת
בחלה כרם וכויה וחזר הדין לא ראי זה כראי
זה ולא ראי זה כראי זה הצד השוה שבהן
דבר שנהנה וטעון ברכה אף כל דבר שנהנה
טעון ברכה מה להצד השוה שבהן שכן יש
בו צד מזבח ואתי נמי זית דאית ביה צד מזבח
וזית מצד מזבח אתי והא בהדיא כתיב ביה
כרם דכתיב ויבער מגדיש ועד קמה ועד
כרם זית אמר רב פפא כרם זית אקרי כרם
סתמא לא אקרי מ"מ קשיא מה להצד השוה שבהן שכן יש בהן צד מזבח
אלא דיליף לה משבעת המיניו מה שבעת המיניו דבר שנהנה וטעון ברכה
אף כל דבר שנהנה טעון ברכה מה לשבעת המיניו שכן חייבין בככורים
ועוד התינח לאחריו לפניו מנין הא לא קשיא דאתי בקל וחומר כשהוא שבע
מברך כשהוא רעב לכ"ש ולמאן דתני נטע רבעי הא תינח כל דבר נטיעה
דלאו בר נטיעה כגון בשר ביצים ודגים מנא ליה אלא סברא הוא אסור לו
לאדם שיהנה מן העולם הזה בלא זכרה: ת"ר אסור לו לאדם שיהנה מן
העוה"ז בלא ברכה וכל הנהנה מן העוה"ז בלא ברכה מעל מאי תקנתיה ילך אצל חכם וילך
עביד ליה הא עביד ליה איסורא אלא אמר רבא ילך אצל חכם מעיקרא וילמדנו ברכות כדי שלא יבא לידי מעילה
אמר רב יהודה אמר שמואל כל הנהנה מן העוה"ז בלא ברכה כאילו נהנה מקדשי שמים שנא' לה' הארץ ומלואה
ר' לוי רמי כתיב לה' הארץ ומלואה וכתיב השמים שמים לה' והארץ נתן לבני אדם לא קשיא כאן קודם ברכה
כאן

1. ובשנה הרביעית יהיה כל פריו קדש הולוים ליה:
2. ותאמר להם הגפן החדלתי את תירושי המשמח אלהים ואנשים והדלתי לנטע על הענבים ושוטפים ט"י
3. ובשנה הרביעית תאכלו את פריו לירושף לכם תבואתו אגו' אלהים יקרא יט כה
4. לא תורע ברמך בלאים פן תקדש המלאך הנורע אשר תורע ותבואת הרקב: דברים כב ט
5. ויבער אש כלפניהם וישלח בקמחות פלשתים ויבער מגדיש ועד קמה ועד כרם זית:
6. לזכר ממוצו לז' הארץ ומלואה תכל וישיב ק"ה תהלים כד א
7. השמים שמים לך והארץ נתן לבני אדם: תהלים קט טו

תורה אור השלם

1. ובשנה הרביעית יהיה כל פריו קדש הולוים ליה:
2. ותאמר להם הגפן החדלתי את תירושי המשמח אלהים ואנשים והדלתי לנטע על הענבים ושוטפים ט"י
3. ובשנה הרביעית תאכלו את פריו לירושף לכם תבואתו אגו' אלהים יקרא יט כה
4. לא תורע ברמך בלאים פן תקדש המלאך הנורע אשר תורע ותבואת הרקב: דברים כב ט
5. ויבער אש כלפניהם וישלח בקמחות פלשתים ויבער מגדיש ועד קמה ועד כרם זית:

6. לזכר ממוצו לז' הארץ ומלואה תכל וישיב ק"ה תהלים כד א
7. השמים שמים לך והארץ נתן לבני אדם: תהלים קט טו

גליון הש"ס

גמ' אחרייה והדר אבליה. צינעולמי פ"ו דפאה אמר אף דרעה דהלא לן ממנע רבנן פ"ו י"ל. הוה הוא צינעולמי פ"ו דגמא על דרעה ללא הדרים אלו ליע מלאכות: שם חד תני כרם רבעי. פי' סוטה מג ע"כ כ"ש ר"ה קלא וצ"כ: שם ברם זית אקרי. וטעון זה חולין קלט ע"כ וסמך תוס' ד"ה ולמאן כ"י שוה פיהו. וכו' הוא כרמינו פ"ה וכו' ומומנו לו כיון דליפתן חלול מלוג ממעשר לבעי חלול על דבר שפלו זורה וצ"ע:

מוסף תוספות

- א. בתוס' ר"יש הוסיף. אבל כיון ששבעת מהאי קרא שבעת הוסיף. ונתן לתוס' קדש ממעשר. ב. בתוס' ר"יש הוסיף. ונתן לתוס' קדש ממעשר. ג. בתוס' ר"יש הוסיף. ונתן לתוס' קדש ממעשר. ד. בתוס' ר"יש הוסיף. ונתן לתוס' קדש ממעשר. ה. בתוס' ר"יש הוסיף. ונתן לתוס' קדש ממעשר. ו. בתוס' ר"יש הוסיף. ונתן לתוס' קדש ממעשר. ז. בתוס' ר"יש הוסיף. ונתן לתוס' קדש ממעשר. ח. בתוס' ר"יש הוסיף. ונתן לתוס' קדש ממעשר. ט. בתוס' ר"יש הוסיף. ונתן לתוס' קדש ממעשר. י. בתוס' ר"יש הוסיף. ונתן לתוס' קדש ממעשר.